

บทบาตญี่ปุ่นในการแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งที่สอง

วิเชียร อินทะสี*

บทคัดย่อ

เกาหลีเหนือกับญี่ปุ่นยังไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน สืบเนื่องมาจากปัญหาค่าชดเชยความเสียหายที่ญี่ปุ่นยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม ปัญหาการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น และปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือ ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งที่สองใน ค.ศ. 2002 และสหรัฐอเมริกาเริ่มให้มีการเจรจาหกฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ญี่ปุ่นในฐานะภาคีของการเจรจาหกฝ่าย จึงได้พยายามนำประเด็นการลักพาตัวพลเมืองของตน เข้าสู่การพิจารณา โดยหวังที่จะเพิ่มแรงกดดันต่อเกาหลีเหนือ แต่ได้รับการคัดค้านจากประเทศภาคีของการเจรจา อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน รัสเซียและเกาหลีใต้ เพราะต่างต้องการให้การเจรจาหกฝ่าย เป็นเวทีแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ ถ้านำปัญหาทวิภาคีระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือเข้าพิจารณา อาจทำให้การเจรจาประสบความล้มเหลว อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นก็ไม่ได้ลดละความพยายามในการกดดันเกาหลีเหนือ ดังการไม่ยอมรับภาระการส่งน้ำมันดิบชดเชยให้แก่เกาหลีเหนือ ทั้งที่เป็นมติของการเจรจาหกฝ่าย นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังได้ขยายเวลาการคว่ำบาตรต่อเกาหลีเหนือ จากทำที่ตั้งกล่าวของญี่ปุ่น ย่อมจะเป็นผลให้บทบาทญี่ปุ่นในเวทีการเจรจาหกฝ่ายลดลง ส่วนการที่ญี่ปุ่นจะทบทวนท่าทีเช่นนี้หรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งคงต้องขึ้นอยู่กับการเมืองภายในของญี่ปุ่น

คำสำคัญ: ญี่ปุ่น; เกาหลีเหนือ; ความขัดแย้ง; ความสัมพันธ์; วิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ

* นักวิจัยชำนาญการ ประจำสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Japan's Role in the Second North Korea's Nuclear Dispute

Abstract

Japan and North Korea were unable to establish diplomatic relations due to the problems of reparations, Japanese abductees, and North Korea's nuclear ambitions. After the second North Korea's nuclear dispute had occurred in 2002, the United States initiated the six-party talks to resolve it. Japan, as a member of this multilateral forum, attempted to raise the abduction issue in the talks along with the nuclear problem. Its intention was to increase pressure on North Korea to further reinvestigate the abduction issue. Japan's move was opposed by not only North Korea but also by other four members of the talks—the United States, China, Russia, and South Korea. The reason was that discussing a bilateral problem would jeopardize the six-party talks, as the main aim of them is to dismantle North Korea's nuclear programs. Japan, however, did not give up its intention to increase pressure on North Korea; it refused to share the cost of providing heavy fuel oil as agreed in the six-party talks and also extended sanctions on North Korea. But its position on North Korea may likely marginalize Japan in the nuclear talks. Whether Japan would revise such policy or not, however, largely depends on its domestic politics.

Keywords: Japan; North Korea; conflicts; relations; North Korea's nuclear dispute

บทนำ

ในการแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาไม่ได้ใช้วิธีการเจรจาโดยตรงกับเกาหลีเหนือ เหมือนดังวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งแรก หากแต่ใช้วิธีการเจรจาแบบพหุภาค หรือที่รู้จักกันในชื่อการเจรจาหกฝ่าย (six-party talks) อันประกอบด้วยประเทศที่เข้าร่วมการเจรจา คือ เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ จีน ญี่ปุ่น รัสเซียและสหรัฐอเมริกา ในการเข้าร่วมแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งที่สองของญี่ปุ่น ประธานาธิบดีบุช (George W. Bush) ซึ่งเป็นผู้นำสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น ต้องการให้ญี่ปุ่นมีส่วนร่วมในการกดดันให้เกาหลีเหนือยุติการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ เพราะถ้าเกาหลีเหนือมีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครอง ก็จะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นโดยตรง และในขณะเดียวกัน สหรัฐอเมริกาก็ถือว่าญี่ปุ่นมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจต่อเกาหลีเหนือ เพราะกลุ่มคนเกาหลีที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นได้ส่งเงินไปช่วยญาติมิตรและทางการเกาหลีเหนือในแต่ละปีมีจำนวนไม่ใช่น้อย ซึ่งเงินจำนวนนี้ถือว่ามีส่วนช่วยพยุงฐานะทางเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือ ถ้าญี่ปุ่นเข้มงวดในการส่งเงินดังกล่าว ก็จะทำผลกระทบต่อเกาหลีเหนือ นอกจากนี้ ถ้าการแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือประสบผลสำเร็จ สหรัฐอเมริกาก็หวังที่จะให้ญี่ปุ่นเข้ามามีส่วนแบ่งเบาภาระ ในการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่เกาหลีเหนือ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่เกาหลีเหนือยุติการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์

อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังของสหรัฐอเมริกาต่อญี่ปุ่น ก็เชื่อว่าญี่ปุ่นจะตอบสนองหรือดำเนินการตามในทุกกรณี ดังกรณีที่ญี่ปุ่นไม่ได้ร่วมรับภาระการส่งน้ำมันดิบ (heavy fuel oil-HFO) ไปให้แก่เกาหลีเหนือ เมื่อเกาหลีเหนือประกาศที่จะทำให้เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์อยู่ในสภาพใช้การไม่ได้ (disablement) สำหรับมูลเหตุนี้ ไม่ใช่เป็นเพราะญี่ปุ่นไม่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือ ให้ประสบความสำเร็จ ภายใตกรอบการเจรจาหกฝ่ายแต่อย่างใด ซึ่งด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้กำหนดเป้าหมายที่จะวิเคราะห์ท่าทีของญี่ปุ่นในการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือ และมูลเหตุที่ทำให้ญี่ปุ่นแสดงท่าทีแตกต่างไปจากประเทศอื่นในบางสถานการณ์ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์แห่งชาติของตน โดยเฉพาะประเด็นการแก้ไขปัญหาการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่นโดยเกาหลีเหนือ ทัดเทียมกับการแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์ ซึ่งญี่ปุ่นได้พยายามผลักดันให้เป็นประเด็นหนึ่งในการเจรจาหกฝ่าย รวมถึงกำหนดเป็นเงื่อนไขว่าปัญหานี้ต้องได้รับการแก้ไข ก่อนที่เกาหลีเหนือและญี่ปุ่นจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน

ความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือ

ในการพิจารณาบทบาทของญี่ปุ่นในการแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งที่สอง ถือว่าจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่ญี่ปุ่น

กับเกาหลีเหนือ ยังมีความขัดแย้งระหว่างกันอยู่ เพราะประเด็นดังกล่าว ถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน ซึ่งได้เริ่มต้นครั้งแรกเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1991 จวบจนครั้งล่าสุดคือ ครั้งที่ 12 เมื่อเดือนเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 ประสบความล้มเหลว โดยประเด็นปัญหาดังกล่าว สามารถพิจารณาโดยสรุปได้ ดังนี้

การเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหาย

การเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายนี้เป็นกรณีที่เกาหลีเหนือเรียกร้องจากญี่ปุ่น ซึ่งมูลเหตุเป็นผลมาจากการที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม ระหว่าง ค.ศ. 1910-1945 โดยในช่วงดังกล่าว ญี่ปุ่นได้แสวงหาประโยชน์ในหลายรูปแบบจากเกาหลี นับตั้งแต่การเข้าไปยึดครองที่ดิน การเป็นเจ้าของกิจการธนาคาร การผลิตและการค้า การเกณฑ์คนเกาหลีเพื่อไปเป็นแรงงานในญี่ปุ่น การเป็นทหารในยามสงคราม และการเกณฑ์หญิงเกาหลีเพื่อให้บริการทางเพศ (comfort women) แก่ทหารญี่ปุ่นในสมรภูมิสงครามโลกครั้งที่สอง นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่ญี่ปุ่นปลุกฝังวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ของตนให้แก่คนเกาหลี เพื่อก่อให้เกิดความกลมกลืนในด้านวัฒนธรรม อันจะเป็นความสะดวกในการควบคุมและการปกครอง แต่ผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นไปอย่างที่ญี่ปุ่นคาดหวังไว้

การดำเนินนโยบายของญี่ปุ่นในช่วงการยึดครองเกาหลี จึงสร้างความเสียหายให้แก่

เกาหลี นับตั้งแต่คนเกาหลีถูกกดขี่และถูกปราบปราม เมื่อไม่ปฏิบัติตามนโยบายและความต้องการของญี่ปุ่น จากสภาพเช่นนี้เอง จึงเป็นเหตุให้คนเกาหลีส่วนหนึ่งต้องออกไปเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นนอกดินแดนของตน สำหรับด้านเศรษฐกิจ ญี่ปุ่นได้แสวงหาประโยชน์ด้านทรัพยากร เพื่อไปพัฒนาดินแดนของตน รวมถึงการเตรียมความพร้อม เพื่อการขยายอิทธิพลทางทหารซึ่งได้กลายเป็นสงครามโลกครั้งที่สองในช่วงเวลาต่อมา ผลความเสียหายที่ญี่ปุ่นก่อขึ้นต่อเกาหลีนี้ เมื่อเกาหลีได้เป็นอิสระภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้จึงเรียกร้องให้ญี่ปุ่น จ่ายค่าชดเชยความเสียหายที่ได้ก่อขึ้น

ในกรณีของเกาหลีใต้ ก่อนที่เกาหลีใต้และญี่ปุ่นจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตใน ค.ศ. 1965 ทั้งสองฝ่ายได้บรรลุข้อตกลงในการจ่ายค่าชดเชย โดยญี่ปุ่นหลีกเลี่ยงที่จะพิจารณาว่าเงินหรือประโยชน์ที่จ่ายให้เกาหลีได้นั้น เป็นค่าชดเชย แต่ให้ถือว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแทน แต่ในกรณีของเกาหลีเหนือ ได้แตกต่างไปจากกรณีของเกาหลีใต้ เพราะเกาหลีเหนือได้เรียกร้องให้ญี่ปุ่นจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย ในช่วงที่ญี่ปุ่นปกครองเกาหลีเป็นอาณานิคมเช่นกัน พร้อมกับยืนยันที่จะถือว่าเงินหรือประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะได้รับจากญี่ปุ่นนั้นเป็นค่าชดเชย อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นได้โต้แย้งและขอให้ถือว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ เหมือนดังกรณีที่ญี่ปุ่น

ได้ให้กับเกาหลีใต้ ในช่วงที่ทั้งสองฝ่ายสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน(วิเชียรอินทะสี 2544, 71)

การลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น

ปัญหานี้ถือเป็นผลสืบเนื่องจากกรณีการหายตัวไปของพลเมืองญี่ปุ่น ในช่วงทศวรรษที่ 1970 และ 1980 โดยญี่ปุ่นเชื่อว่าเกาหลีเหนือเป็นผู้ลักพาตัวพลเมืองของตน เพื่อประโยชน์ในการสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้แก่สายลับเกาหลีเหนือ ก่อนที่จะเข้ามาทำจารกรรมในญี่ปุ่น ประเด็นปัญหาการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่นได้มีการหยิบยกขึ้นพิจารณาในช่วงที่โมริ (Yoshiro Mori) ผู้นำพรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party-LDP) ของญี่ปุ่น เดินทางเยือนเกาหลีเหนือ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1997 อย่างไรก็ตาม เกาหลีเหนือได้ปฏิเสธในเรื่องนี้ แต่ได้รับข้อเสนอเพื่อจะไปตรวจสอบในรายละเอียด และถือว่ากรณีนี้เป็นเรื่องการหายตัวของพลเมืองญี่ปุ่น และไม่ใช่เรื่องการลักพาตัว (Kim 2004, 165) ในโอกาสเดียวกัน ญี่ปุ่นได้เสนอทางออกในลักษณะการประนีประนอม โดยเสนอให้มีการส่งผู้ที่ถูกลักพาตัวกลับญี่ปุ่นผ่านทางประเทศที่สาม เพื่อไม่ให้เกาหลีเหนือถูกมองว่าเกี่ยวพันกับการหายตัว แต่ทางออกนี้ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ครอบครัวผู้ที่ถูกลักพาตัวและสาธารณชนของญี่ปุ่น

การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ

นับตั้งแต่การสิ้นสุดยุคสงครามเย็นเป็นต้นมา การที่ญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือยังไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน ถือว่าเป็นปัญหาและได้สร้างความวิตกกังวลต่อญี่ปุ่น ถึงแม้ญี่ปุ่นไม่ได้เข้าร่วมรบในสงครามเกาหลี แต่ญี่ปุ่นก็เป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐอเมริกา โดยสหรัฐอเมริกามีฐานทัพประจำการอยู่ในญี่ปุ่น ซึ่งถ้าเกิดสงครามรอบใหม่ขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี จึงคาดการณ์ได้ว่า สหรัฐอเมริกาจะใช้ประโยชน์จากฐานทัพดังกล่าว เพื่อการสงคราม สภาพเช่นนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ญี่ปุ่นจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ความขัดแย้ง และตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีด้วยอาวุธจากเกาหลีเหนือ ด้วยเหตุนี้ ญี่ปุ่นจึงต้องการที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่มีกับเกาหลีเหนือ และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันขึ้น

การที่เกาหลีเหนือพัฒนาอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างสูง (weapons of mass destruction-WMD) ไม่ว่าจะเป็นอาวุธเคมี อาวุธชีวภาพและอาวุธนิวเคลียร์ รวมถึงขีปนาวุธ จึงถือเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของญี่ปุ่น เพราะถ้าเกิดสงครามขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี และญี่ปุ่นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงคราม ญี่ปุ่นย่อมตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีด้วยอาวุธจากเกาหลีเหนือ จากประสบการณ์ที่เคยถูกโจมตีด้วยอาวุธนิวเคลียร์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นจึงตระหนักถึงความหายนะที่มีต่อชีวิตและ

ทรัพย์สิน และไม่ปรารถนาที่จะให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นอีก ดังนั้นในช่วงที่เกิดวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งแรก ถึงแม้ในการแก้ไขปัญหา เกาหลีเหนือกับสหรัฐอเมริกาได้เปิดการเจรจาทวิภาคีโดยตรง แต่ญี่ปุ่นก็มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวด้วย กล่าวคือ ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือบรรลุข้อตกลงในการแก้ไขปัญหา นิวเคลียร์ เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1994 สหรัฐอเมริกาให้คำมั่นสัญญาที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีกับเกาหลีเหนือ เพื่อที่จะนำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน และจะสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบน้ำเบา (light water reactor-LWR) เพื่อแลกกับการที่เกาหลีเหนือจะยุติการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งจากความตกลงนี้ ญี่ปุ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยผ่านองค์การพัฒนาพลังงานบนคาบสมุทรเกาหลี (Korean Peninsula Energy Development Organization-KEDO) ในการจัดหาและก่อสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบน้ำเบา (LWR) ให้แก่เกาหลีเหนือ รวมถึงการจัดส่งน้ำมันดิบ เพื่อเป็นการชดเชยที่เกาหลีเหนือยุติการเดินเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์

ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งที่สอง ซึ่งเริ่มต้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 เมื่อสหรัฐอเมริกาได้เปิดเผยว่าเกาหลีเหนือละเมิดต่อความตกลงด้านนิวเคลียร์ ที่ลงนามกันเมื่อ ค.ศ. 1994 โดยการพัฒนาอาวุธ

นิวเคลียร์อย่างลับๆ รวมถึงมีโครงการปรังแต่งยูเรเนียมให้เข้มข้น (uranium enrichment program) เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างอาวุธนิวเคลียร์ ผลจากการละเมิดความตกลงดังกล่าว เป็นเหตุให้องค์การพัฒนาพลังงานบนคาบสมุทรเกาหลี (KEDO) ยุติการก่อสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบน้ำเบา (LWR) และการจัดส่งน้ำมันดิบให้แก่เกาหลีเหนือ จึงได้เป็นเหตุให้เกาหลีเหนือไม่พอใจ และประกาศลาออกจากสนธิสัญญาป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ (Non-Proliferation Treaty-NPT) ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2003 เป็นการตอบโต้ และเมื่อเกิดเป็นวิกฤตขึ้น สหรัฐอเมริกาไม่ยอมที่จะเปิดการเจรจาทวิภาคีโดยตรง แต่ได้ใช้การเจรจาแบบพหุภาคีแทน ซึ่งญี่ปุ่นก็เป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าร่วมการเจรจาดังกล่าว

นอกจากปัญหาทั้งสามประการนี้แล้ว เกาหลีเหนือกับญี่ปุ่นยังมีปัญหาอื่นๆ ที่ยังขัดแย้งกันอยู่อีก แต่ถือว่ามีความสำคัญน้อยกว่า ซึ่งได้แก่ ข้อเรียกร้องของเกาหลีเหนือที่ต้องการให้ญี่ปุ่นขอโทษอย่างเป็นทางการ ในกรณีที่ยุติยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม การคืนทรัพย์สินที่ญี่ปุ่นนำไปจากเกาหลีในช่วงที่ยึดครอง รวมถึงการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนเกาหลีที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่น เป็นต้น

การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือ

ในการพิจารณาการแก้ไขปัญหาคาซาดความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือ อาจต้องพิจารณาว่าความขัดแย้งดังกล่าว ฝ่ายใดเป็นผู้ก่อขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าปัญหาดังกล่าวคงไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ก่อขึ้นทั้งหมด เพราะประเด็นการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหาย ถือเป็นปัญหาที่ญี่ปุ่นเป็นผู้ก่อขึ้น ในช่วงที่ยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม ส่วนกรณีการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่นและการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ถือเป็นปัญหาที่เกาหลีเหนือก่อขึ้น ดังนั้นในการแก้ไขความขัดแย้งเหล่านี้ ในบางปัญหาจึงจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาที่จะทำให้ฝ่ายที่ก่อขึ้นยอมรับ และทั้งสองฝ่ายประนีประนอมความเห็นที่แตกต่างกัน แต่ในกรณีปัญหาที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบไปถึงประเทศอื่น การแก้ไขจึงมีความสลับซับซ้อน ดังกรณีของการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์

การได้ข้อยุติเกี่ยวกับปัญหาคาซาด

ปัญหาคาซาดที่เกาหลีเหนือเรียกร้องให้ญี่ปุ่นจ่ายนั้น ประเด็นปัญหามีขึ้นเป็นเพราะญี่ปุ่นปิดความรับผิดชอบ หรือปฏิเสธที่จะจ่ายแต่อย่างใดไม่ หากแต่เป็นเพราะทั้งสองฝ่ายมีมุมมองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ญี่ปุ่นมองว่าเงินหรือประโยชน์ที่จะจ่ายหรือให้แก่เกาหลีเหนือ อันเนื่องมาจากความเสียหายที่ญี่ปุ่นเข้าไปยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคมนั้น ต้องการให้อยู่ใน

รูปของการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ เหมือนดังที่ญี่ปุ่นได้จ่ายให้แก่เกาหลีใต้ ในช่วงที่ทั้งสองประเทศสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน เพราะในทศวรรษของญี่ปุ่นนั้น การเข้าไปยึดครองเกาหลีเป็นระยะเวลา 35 ปี เกาหลีก็ได้รับประโยชน์ โดยที่ญี่ปุ่นเองก็ไม่ได้เข้าไปดักตวงประโยชน์แต่อย่างใดเดียว หรือทำสงครามกับเกาหลี ซึ่งทศวรรษดังกล่าวนี้ต่างกับเกาหลีเหนือ ที่มองว่าเงินหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากญี่ปุ่น จะพิจารณาเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ นอกจากเป็นค่าชดเชยความเสียหายที่ญี่ปุ่นเป็นผู้ก่อในอดีต

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือ มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดี ดังในการพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของทั้งสองฝ่ายที่กรุงเปียงยาง เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2002 ก่อนที่นายกรัฐมนตรีโคอิซุมิ (Junichiro Koizumi) ผู้นำญี่ปุ่นกับคิมจองอิล (Kim Jong-il) ผู้นำเกาหลีเหนือจะประชุมสุดยอดร่วมกัน ทางเกาหลีเหนือได้แสดงเจตนาที่จะยอมรับว่าเงินหรือประโยชน์ที่ญี่ปุ่นจะจ่ายให้นั้น เป็นความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแทนที่จะเป็นค่าชดเชย และจากทำทีนี้ในการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำเกาหลีเหนือกับญี่ปุ่น ในเดือนกันยายนปีเดียวกัน ผู้นำเกาหลีเหนือก็ได้ยืนยันในทำทีดังกล่าว ดังปรากฏในแถลงการณ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือที่กรุงเปียงยาง (Japan-DPRK Pyongyang Declaration September 17, 2002) โดยเกาหลีเหนือจะได้รับ

เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า เงินกู้ยืมระยะยาวในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และความช่วยเหลืออื่นๆ ซึ่งผ่านองค์การระหว่างประเทศ รวมถึงเงินกู้จากสถาบันการเงินต่างๆ ของญี่ปุ่น ที่จะให้แก่กิจการที่เอกชนเป็นเจ้าของ (Prime Minister of Japan and His Cabinet, 2002) ผลจากการที่เกาหลีเหนือยอมลดท่าที จึงทำให้ปัญหาความขัดแย้ง และอุปสรรคในการเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ได้รับการแก้ไขไปหนึ่งประเด็น

ภาวะชะงักงันในการแก้ปัญหาการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น

การแก้ไขปัญหาการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น ต้องถือว่าประสบความสำเร็จนับในขั้นที่ผู้นำเกาหลีเหนือและญี่ปุ่นประชุมสุดยอดร่วมกันที่กรุงเปียงยาง เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2002 แต่ก่อนที่ผู้นำทั้งสองจะพบปะกันนั้น เกาหลีเหนือและญี่ปุ่นได้เปิดการเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ขั้นปรกิตระหว่างกันในครั้งที่ 10 และ 11 ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2000 แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการประสานความคิดเห็นและท่าทีที่แตกต่างกัน โดยเกาหลีเหนือขอให้ญี่ปุ่นตกลงเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชย ส่วนญี่ปุ่นเรียกร้องให้เกาหลีเหนือเปิดเผยรายละเอียดประเด็นการลักพาตัวพลเมืองของตน และยุติการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และการพัฒนาขีปนาวุธ ซึ่งภายหลังจากนั้น การเจรจาได้อยู่ในภาวะชะงักงัน จนในปี

ถัดมา เกาหลีเหนือได้แสดงความสนใจที่จะเปิดการเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นในรอบใหม่ เหตุผลสำคัญน่าจะเป็นเพราะเกาหลีเหนือมุ่งหวังที่จะได้รับค่าชดเชย เพื่อนำไปใช้พยุงระบบเศรษฐกิจที่กำลังเผชิญภาวะวิกฤต ในขณะเดียวกัน ค่าชดเชยดังกล่าวยังมีความสำคัญต่อแผนการปฏิรูปที่เกาหลีเหนือจะริเริ่มขึ้น ซึ่งจำนวนเงินค่าชดเชยจะมีมากถึง 10 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และถ้าทั้งสองฝ่ายสามารถสถาปนาความสัมพันธ์กันได้ ก็จะช่วยลดโอกาสที่สหรัฐอเมริกาจะดำเนินการใดๆ ที่เป็นภัยคุกคามต่อเกาหลีเหนือ (Kim 2004, 175) สำหรับทางด้านญี่ปุ่น ถ้าการเจรจากับเกาหลีเหนือประสบผลสำเร็จ ญี่ปุ่นก็จะผ่อนคลายจากความกังวลเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงจากเกาหลีเหนือ และสามารถแก้ไขกรณีการลักพาตัวพลเมืองของตน ซึ่งแน่นอนว่าผู้นำประเทศและพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลย่อมจะได้รับคะแนนนิยม และการสนับสนุนจากประชาชน

ก่อนที่การประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำเกาหลีเหนือและญี่ปุ่นจะเริ่มขึ้นในเดือนกันยายน ค.ศ. 2002 เจ้าหน้าที่ระดับสูงของทั้งสองฝ่ายได้หารือร่วมกัน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเตรียมการ โดยในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2002 รัฐมนตรีต่างประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีเหนือได้ประชุมร่วมกันที่บรูไน (Brunei) ภายหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ระดับอธิบดีของกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีเหนือได้พบปะกันที่

กรุงเปียงยาง ในเดือนสิงหาคมถัดมา โดยมีเป้าหมาย คือ การกำหนดกรอบที่ผู้นำของทั้งสองฝ่ายจะเจรจาร่วมกัน และความเป็นไปได้ที่จะหาข้อยุติในประเด็นที่เป็นปัญหาระหว่างกัน

การเดินทางเยือนเกาหลีเหนือของนายกรัฐมนตรีโคอิซุมิ เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 2002 นอกจากถือว่าเป็นนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นคนแรกที่เดินทางเยือนเกาหลีเหนือแล้ว การเดินทางเยือนในครั้งนี้ถือว่ามีผลสำคัญอย่างมาก เพราะถือเป็นครั้งแรกที่ผู้นำการเมืองของประเทศทั้งสอง ประชุมสุดยอดร่วมกัน ซึ่งถ้าจะพิจารณาในเชิงภูมิศาสตร์แล้ว เกาหลีเหนือและญี่ปุ่นนั้นมีพรมแดนติดต่อกัน จึงน่าจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด แต่ปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างกันกลับมีสภาพตรงกันข้าม ถึงแม้ในการประชุมสุดยอดครั้งแรกนี้ได้ใช้ระยะเวลาอันสั้น แต่ผลการประชุมก็ถือว่าทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีเหนือสามารถประสานความเข้าใจ ในปัญหาที่ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วม กล่าวคือ การได้ข้อยุติในปัญหาค่าชดเชย สำหรับประเด็นการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น ผู้นำเกาหลีเหนือยอมรับว่ารัฐบาลเกาหลีเหนือเกี่ยวข้องกับการลักพาตัวจริง และขอโทษต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งให้คำมั่นสัญญาว่าจะป้องกันมิให้เหตุการณ์ในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นอีก (Press Conference, 2002) นอกจากนี้ผู้นำเกาหลีเหนือได้ให้ข้อมูลว่าผู้ที่ถูกลักพาตัว 5 คน ยังมีชีวิตอยู่ ส่วนอีก 8 คน ได้เสียชีวิตแล้ว ในประเด็นนี้ นายกรัฐมนตรีโคอิซุมิได้ขอให้เกาหลีเหนือ

สอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสียชีวิตในขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นได้ขอให้เกาหลีเหนือเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกลักพาตัว เดินทางไปพบปะญาติ และครอบครัวในญี่ปุ่น

ส่วนประเด็นด้านความมั่นคง ผู้นำเกาหลีเหนือให้คำมั่นสัญญาที่จะผูกมัดต่อกฎหมายและหลักการระหว่างประเทศ และแสดงเจตนารมณ์ที่จะร่วมมือกับญี่ปุ่นในการสร้างสันติภาพขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเกาหลีเหนือจะระงับแผนการทดลองยิงขีปนาวุธออกไปอย่างไม่มีกำหนด นอกจากนี้ ผู้นำญี่ปุ่นได้ขอให้ผู้นำเกาหลีเหนือป้องกันมิให้เรือที่ไม่ระบุสัญชาติรุกล้ำเข้ามาในน่านน้ำญี่ปุ่น อันเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งก็หมายถึงเรือของเกาหลีเหนือ ในโอกาสเดียวกัน ผู้นำเกาหลีเหนือก็เห็นพ้องที่จะใช้วิธีการเจรจาในการแก้ไขปัญหา รวมถึงแสดงความประสงค์ที่จะเปิดการเจรจากับสหรัฐอเมริกาเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีต่อกัน นอกจากนั้น เกาหลีเหนือและญี่ปุ่นได้ตกลงกันที่จะเปิดการเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในรอบถัดไปขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002

ผลจากการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือครั้งนี้ ในทรรศนะของประชาชนญี่ปุ่น จากผลการสำรวจความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์อาซาฮี ชิมบุน (Asahi Shimbun) ปรากฏว่า ประชาชนผู้ตอบคำถาม

ร้อยละ 81 พอใจกับผลการประชุม แต่ร้อยละ 76 ไม่พอใจท่าทีของเกาหลีเหนือในกรณีการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น (Xinhua 2002) สำหรับท่าทีของสหรัฐอเมริกา ในฐานะที่เป็นพันธมิตรสำคัญของญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นได้แจ้งผลการประชุมสุดยอดต่อสหรัฐอเมริกา รวมถึงความปรารถนาของผู้นำเกาหลีเหนือ ที่จะเห็นสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือเปิดการเจรจาระหว่างกันขึ้น ซึ่งทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้แสดงท่าทีสนับสนุนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลนายกรัฐมนตรีโคอิซุมิตสึต่อเกาหลีเหนือ (Kyodo News 2002) ถึงแม้ในขณะนั้น สหรัฐอเมริกากับเกาหลีเหนอยังอยู่ในช่วงของการประณามท่าทีระหว่างกันก็ตาม โดยประธานาธิบดีบุชได้เคยแสดงความเห็น ที่จะทบทวนนโยบายต่อเกาหลีเหนือใหม่ รวมถึงข้อตกลงด้านนิวเคลียร์ (Agreed Framework) เมื่อ ค.ศ. 1994 ที่สหรัฐอเมริกากับเกาหลีเหนือได้ลงนามร่วมกันไว้ ในสมัยประธานาธิบดีคลินตัน (William J. Clinton) ด้วย

สำหรับความคืบหน้าเกี่ยวกับการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น ภายหลังการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือ เกาหลีเหนือได้อนุญาตให้ผู้ที่ถูกลักพาตัว เดินทางไปพบปะญาติที่ญี่ปุ่นในช่วงเดือนตุลาคมถัดมา ในโอกาสเดียวกันนั้นเอง รัฐบาลญี่ปุ่นได้ขยายเวลาให้ผู้ที่ถูกลักพาตัวซึ่งเดินทางมาญี่ปุ่น พำนักอยู่ในญี่ปุ่นต่อไปอีก ภายหลังจากครบกำหนดเวลาสองสัปดาห์ พร้อมกับเรียกร้องให้เกาหลีเหนือ

อนุญาตให้สมาชิกของครอบครัวผู้ที่ถูกลักพาตัว ซึ่งอาศัยอยู่ที่เกาหลีเหนือ เดินทางมาญี่ปุ่น อนึ่ง การแก้ไขปัญหาลักพาตัวได้สะท้อนว่าอาจเผชิญความยุ่งยาก เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นได้ยืนยันในท่าที ที่จะให้เกาหลีเหนือ สอบสวนในรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับชะตากรรมของผู้ที่ถูกลักพาตัว ซึ่งเกาหลีเหนือได้อ้างว่าเสียชีวิตแล้ว เนื่องจากกรณีนี้ได้รับความสนใจจากสาธารณชนญี่ปุ่นมาก ดังนั้นผลการแก้ไขจึงส่งผลต่อคะแนนความนิยมที่ผู้นำและรัฐบาลญี่ปุ่นจะได้รับ กอปรกับในช่วงเดือนตุลาคมเดียวกันนั้น สหรัฐอเมริกาได้เปิดเผยรายละเอียดว่าเกาหลีเหนือยังคงพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์อยู่อย่างลับๆ ประเด็นนี้จึงสร้างความคลางแคลงใจให้กับญี่ปุ่น เพราะถ้าเป็นจริงก็ย่อมมีผลต่อความน่าเชื่อถือ ที่ผู้นำเกาหลีเหนือเคยกล่าวกับผู้นำญี่ปุ่นว่า เกาหลีเหนือจะผูกมัดต่อกฎเกณฑ์และกติการะหว่างประเทศ

ผลจากกรณีที่เกาหลีเหนือระบุว่าพลเมืองญี่ปุ่นที่ถูกลักพาตัวไป บางคนได้เสียชีวิตแล้ว และกรณีที่สหรัฐอเมริกาเปิดเผยข้อมูลว่าเกาหลีเหนือยังคงพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์อยู่ จึงได้สร้างความรู้สึกไม่พอใจให้กับคนญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น สภาพดังกล่าวได้เป็นเหตุให้นายกรัฐมนตรีโคอิซุมิตสึไม่อาจจะละเลยได้ ดังนั้นญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องแสดงท่าทีในเชิงรุกต่อเกาหลีเหนือ นอกจากนั้นในการเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ขั้นปกติระหว่างกันในรอบที่ 12 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อปลาย

เดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 ผลการเจรจาที่ไม่ได้ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม เพราะเกาหลีเหนือยืนยันในท่าทีว่าการที่จะให้ส่งสมาชิกครอบครัวของผู้ที่ถูกลักพาตัว ซึ่งอาศัยอยู่ที่เกาหลีเหนือไปญี่ปุ่นนั้น ขอให้เป็นการตัดสินใจของบุคคลเหล่านั้นเอง ส่วนการสอบสวนเพิ่มเติมผู้ที่ถูกอ้างว่าเสียชีวิตนั้น เกาหลีเหนือรายงานว่าการดำเนินการ สำหรับประเด็นด้านนิวเคลียร์นั้น เกาหลีเหนือถือเป็นผลจากการดำเนินนโยบายไม่เป็นมิตรของสหรัฐอเมริกาต่อเกาหลีเหนือ ฉะนั้น ในการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ควรเป็นเรื่องที่สหรัฐอเมริกากับเกาหลีเหนือจะเจรจากันเอง อย่างไรก็ตาม เกาหลีเหนือเองก็รับรู้ถึงความกังวลของญี่ปุ่นต่อปัญหานี้ (Japan's MOFA 2002)

ภายใต้วิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือรอบใหม่ ญี่ปุ่นได้ตระหนักถึงความซับซ้อนของปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา เพราะการประกาศลาออกจากการเป็นภาคีสันติสัญญาป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือในเดือนมกราคม ค.ศ. 2003 ย่อมจะเปิดโอกาสให้เกาหลีเหนือเปลี่ยนถ่ายแท่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ หรือดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับเครื่องปฏิกรณ์ ที่เบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายในทางสันติ เนื่องจากไม่มีการควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ หรือ ไอเออีเอ (International Atomic Energy Agency-IAEA) ซึ่งถ้าเกาหลีเหนือสามารถพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์สำเร็จ และความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลี

ปะทุเป็นสงคราม ญี่ปุ่นก็อาจมีโอกาที่จะตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีด้วยอาวุธดังกล่าว ทางเลือกอันเหมาะสมสำหรับญี่ปุ่นที่จะหยุดยั้งท่าทีของเกาหลีเหนือได้ ก็คือ การร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและประเทศในภูมิภาค เพื่อกดดันให้เกาหลีเหนือล้มเลิกการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์

สำหรับแนวทางของญี่ปุ่นในการกดดันเกาหลีเหนือ ก็คือ การใช้มาตรการทางเศรษฐกิจเนื่องจากเกาหลีเหนือยังได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจจากญี่ปุ่น อาทิเช่น การค้าและการส่งเงินของกลุ่มคนเกาหลีที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นไปยังเกาหลีเหนือ ดังนั้นถ้าญี่ปุ่นเข้มงวดในด้านการค้าและการส่งเงิน ก็จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจเกาหลีเหนือโดยตรง ด้วยเหตุนี้ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 รัฐสภาญี่ปุ่นจึงได้ผ่านร่างแก้ไขกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราและการค้าต่างประเทศ (Foreign Exchange and Foreign Trade Control Law) ซึ่งให้อำนาจแก่รัฐบาลญี่ปุ่น ในการบังคับใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจแบบฝ่ายเดียวต่อประเทศเช่นเกาหลีเหนือ โดยไม่ต้องอ้างอิงถึงมติสหประชาชาติหรือข้อตกลงอื่นใด ในขณะเดียวกัน ก็ได้มีการประกาศใช้กฎหมายที่ให้อำนาจแก่รัฐบาลญี่ปุ่น ในการไม่อนุญาตให้เรือต่างชาติเข้ามาเทียบท่า โดยเฉพาะเรือของประเทศที่ไม่เป็นมิตร ซึ่งพัวพันกับการค้าสิ่งผิดกฎหมาย ในการดำเนินท่าทีของญี่ปุ่นเช่นนี้ จึงเป็นการพุ่งเป้าหมายไปที่เกาหลีเหนือโดยตรง ซึ่ง

แน่นอนว่าเกาหลีเหนือจะต้องประท้วงและโจมตีการกระทำของญี่ปุ่น (Kim 2006, 175)

การที่ญี่ปุ่นริเริ่มที่จะใช้มาตรการกดดันต่อเกาหลีเหนือ จึงกลายเป็นแรงผลักดันให้เกาหลีเหนือต้องผ่อนปรนท่าทีลง ดังในการพบปะกันอย่างลับๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่การทูตของเกาหลีเหนือกับอดีตเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของพรรคเสรีประชาธิปไตย (LDP) ของญี่ปุ่น เกาหลีเหนือได้แสดงท่าทีที่จะให้สมาชิกครอบครัวของผู้ที่ถูกลักพาตัวเดินทางไปญี่ปุ่น โดยเจ้าหน้าที่ระดับสูงของญี่ปุ่นต้องเป็นผู้มารับตัว จากท่าทีของเกาหลีเหนือดังกล่าว นายกรัฐมนตรีโคอิซุมิจึงได้ตัดสินใจเดินทางเยือนกรุงเปียงยาง และได้พบปะหารือกับผู้นำเกาหลีเหนือในวันที่ 22 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 ผลการหารือทั้งสองฝ่ายได้ยืนยันที่จะยึดมั่นต่อแถลงการณ์ที่กรุงเปียงยาง (Japan-DPRK Pyongyang Declaration) อันเป็นผลจากการประชุมสุดยอดครั้งแรก ในโอกาสเดียวกัน ผู้นำญี่ปุ่นได้มุ่งหวังที่จะให้การแก้ไขปัญหาการลักพาตัวพลเมือง และปัญหาอื่นที่มีความคืบหน้า จึงสัญญาที่จะให้ความช่วยเหลือด้านอาหารแก่เกาหลีเหนือ โดยเป็นข้าวปริมาณ 250,000 ตัน และเวชภัณฑ์มูลค่า 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อเมริกา รวมถึงจะไม่บังคับใช้มาตรการคว่ำบาตร และจะปฏิบัติต่อคนเกาหลีที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นอย่างเป็นธรรม (People's Korea, 2004) ในส่วนของเกาหลีเหนือ ได้อนุญาตให้สมาชิกครอบครัวของผู้ที่ถูกลักพาตัว ซึ่งเป็นเด็กจำนวน

5 คน เดินทางไปญี่ปุ่นพร้อมกับนายกรัฐมนตรืโคอิซุมิ สำหรับกรณีสมาชิกครอบครัวของโซเกะ (Hitomi Soga) เนื่องจากสามีเป็นทหารอเมริกัน ที่หนีทัพเข้าไปในเกาหลีเหนือ จะจัดให้พบปะกันในประเทศที่สาม

นับจากการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือในครั้งที่สอง อาจกล่าวได้ว่าการแก้ไขปัญหาประเด็นการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น โดยเฉพาะผู้ที่เกาหลีเหนืออ้างว่าเสียชีวิต กลับไม่มีความคืบหน้า เนื่องจากเกาหลีเหนือไม่ได้นำข้อมูลอันใดมาเสนอเพิ่มเติม ดังการประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่คณะทำงานของทั้งสองฝ่ายที่กรุงปักกิ่ง เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2004 สภาพดังกล่าวจึงสร้างความผิดหวังให้กับรัฐบาลญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้ ทางรัฐบาลญี่ปุ่นจึงตัดสินใจที่จะไม่เปิดการเจรจาเกี่ยวกับสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในรอบใหม่ขึ้น (Kim 2006, 178) และนับจากนั้นมา ญี่ปุ่นได้หันมาสนใจที่จะใช้เวทีการเจรจากฝ่ายที่ญี่ปุ่นเป็นภาคี เพื่อการแก้ไขปัญหาประเด็นการลักพาตัวด้วย และขณะเดียวกัน รัฐบาลญี่ปุ่นในชุดต่อมา ต่างได้แสดงจุดยืนว่าถ้าประเด็นการลักพาตัวไม่ได้รับการแก้ไข ญี่ปุ่นก็จะไม่ดำเนินการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือ

การผูกโยงประเด็นการลักพาตัวกับการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์

ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมการเจรจาหกฝ่าย เพื่อแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือครั้งที่สอง เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2003 โดยญี่ปุ่นมีจุดยืนเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ จีนและรัสเซีย กล่าวคือ ความต้องการให้เกาหลีเหนือล้มเลิกการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ และกลับเข้าเป็นภาคีสถิตสัญญาป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่ประชาคมโลกว่าเกาหลีเหนือจะใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์ เพื่อเป้าหมายในทางสันติเท่านั้น อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่การเจรจาในรอบแรกเป็นต้นมา กล่าวได้ว่าการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือดำเนินไปอย่างล่าช้า เพราะประเทศที่ถือเป็นคู่เจรจาหรือมีปัญหาระหว่างกันโดยตรง คือ สหรัฐอเมริกากับเกาหลีเหนือ ต่างต้องการรักษามลประโยชน์ของตนอย่างเต็มที่ โดยเกาหลีเหนือขอให้สหรัฐอเมริกายกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต และให้หลักประกันด้านความมั่นคง ส่วนสหรัฐอเมริกาก็มีเงื่อนไขว่าเกาหลีเหนือต้องยุติ และทำลายโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์อย่างสิ้นเชิง เพื่อเป็นหลักประกันว่าเกาหลีเหนือจะไม่รื้อฟื้นการพัฒนาอาวุธขึ้นอีก อย่างไรก็ตามในการเจรจาหกฝ่ายรอบที่สี่ เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2005 เกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกาสามารถยอมรับความต้องการหรือเงื่อนไขของกันและกันได้

ตามผลของการเจรจาหกฝ่ายในรอบที่สี่ เกาหลีเหนือตกลงที่จะยุติการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ และกลับเข้าร่วมเป็นภาคีสถิตสัญญาป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ โดยเกาหลีเหนือจะได้รับประโยชน์ตอบแทน ก็คือ สหรัฐอเมริกาจะให้หลักประกันว่าจะไม่รุกรานเกาหลีเหนือ สหรัฐอเมริกาพร้อมทั้งญี่ปุ่นจะดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือ พร้อมกันนั้น เกาหลีเหนือจะได้รับความช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจและพลังงาน ถึงแม้การเจรจาได้ข้อยุติดังกล่าว แต่ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอีก ก็คือ การนำข้อตกลงดังกล่าวไปปฏิบัติให้เป็นผล เพราะประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือตามข้อตกลงนี้ ซึ่งได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ต่างมีข้อกังวลว่าเกาหลีเหนือจะผูกมัดต่อข้อตกลงนี้มากน้อยเพียงใด เช่นเดียวกันกับเกาหลีเหนือก็ไม่ไว้วางใจต่อท่าทีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งท่าทีดังกล่าวนี้ คงเป็นผลจากการตระหนักถึงความล้มเหลวของความตกลงนิวเคลียร์ที่สหรัฐอเมริกาทำกับเกาหลีเหนือลงนามกันไว้เมื่อ ค.ศ. 1994

ถ้าพิจารณาผลของข้อตกลงจากการเจรจาหกฝ่ายในรอบที่สี่ ย่อมถือเป็นความคืบหน้าในการแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ แต่เมื่อพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบกับการแก้ไขปัญหาการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น ต้องถือว่าปัญหาลังนี้ กลับต้องเผชิญภาวะชะงักงัน

เนื่องจากภายหลังการพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือ เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2004 แล้ว เกาหลีเหนือก็ยังไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับชะตากรรมของผู้ที่ถูกอ้างว่าเสียชีวิต ดังนั้นญี่ปุ่นจึงแสวงหากลยุทธ์ในการกดดันเกาหลีเหนือ โดยดำเนินความพยายามที่จะนำประเด็นการลักพาตัว เข้าเป็นวาระหนึ่งในการเจรจาหกฝ่าย เพราะถ้าในการเจรจาหกฝ่ายหยิบยกเอาประเด็นนี้ขึ้นหารือ ก็เท่ากับเป็นการเพิ่มแรงกดดันต่อเกาหลีเหนือ และยังเป็นการแสดงนัยให้เห็นว่าพฤติกรรมลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่นของเกาหลีเหนือ เป็นการกระทำที่คุกคามต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในภูมิภาค และถ้าประเทศที่เข้าร่วมเจรจามีมติให้เกาหลีเหนือดำเนินการตามคำเรียกร้องของญี่ปุ่น ก็เท่ากับเป็นการเรียกร้องและกดดันของสหรัฐอเมริกา จีน รัสเซียและเกาหลีใต้ด้วย

จากความมุ่งหวังของญี่ปุ่นดังกล่าว ในการเจรจาหกฝ่ายในรอบที่สี่ เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2005 ญี่ปุ่นจึงเสนอประเด็นการลักพาตัวพลเมืองของตน เข้าสู่การพิจารณา แต่ท่าที่ดังกล่าวของญี่ปุ่น นอกจากได้รับการคัดค้านจากเกาหลีเหนือแล้ว ประเทศอื่นๆ ที่เป็นภาคีของการเจรจาต่างไม่เห็นด้วย โดยคริสโตเฟอร์ ฮิลล์ (Christopher Hill) หัวหน้าผู้แทนการเจรจาของสหรัฐอเมริกา ให้เหตุผลว่าต้องการให้การเจรจาหกฝ่ายเป็นเวทีของการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์เท่านั้น เช่นเดียวกับท่าทีของรัสเซียที่มองว่า ถ้าการเจรจาหกฝ่ายถูกนำไปใช้ เพื่อการ

แก้ไขปัญหาในระดับทวิภาคี ก็มีโอกาสที่การเจรจาดังกล่าวจะเผชิญความล้มเหลว (Xinhua News Agency 2005) ในด้านเกาหลีใต้ก็ได้เสนอทางออกให้กับญี่ปุ่น โดยให้ญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือเจรจากันเอง ในคราวที่มีการเจรจาหกฝ่าย เพราะประเด็นการลักพาตัวเป็นปัญหาโดยตรงระหว่างเกาหลีเหนือกับญี่ปุ่น (Abeysekera 2005)

ถึงแม้ญี่ปุ่นตระหนักว่าการดำเนินท่าที่แข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ โดยการนำประเด็นการลักพาตัวเข้าพิจารณาในเวทีการเจรจาหกฝ่าย ได้รับการคัดค้านจากทุกประเทศ ไม่เว้นแม้แต่สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นก็ไม่ได้ย่อท้อในการใช้ความพยายามที่จะนำประเด็นนี้ เข้าสู่เวทีการเจรจาหกฝ่ายอีก แต่ก็ต้องเผชิญการคัดค้าน ดังในช่วงก่อนหน้าที่มีการเจรจาหกฝ่ายจะเริ่มต้นในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007 ประธานาธิบดีโนมูฮิเยน (Roh Moo-hyun) ผู้นำเกาหลีใต้ ได้แสดงความเห็นว่าญี่ปุ่นไม่ควรที่จะเสนอประเด็นการลักพาตัวในการเจรจาหกฝ่าย เพราะในการเจรจาควรเน้นความสนใจไปที่ประเด็นการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือ อย่างไรก็ตาม ผู้นำเกาหลีใต้ได้แสดงความเห็นใจต่อญี่ปุ่น ในประเด็นปัญหาการลักพาตัวนี้ (Xinhua News Agency 2007) เช่นเดียวกับท่าทีของสหรัฐอเมริกา ถึงแม้ในหลักการ สหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยต่อท่าทีของญี่ปุ่น ในการนำประเด็นการลักพาตัว เข้าพิจารณาในเวทีการเจรจาหกฝ่าย แต่ประธานาธิบดีบุชได้เคยให้ครอบครัวของโยโกตะ

ซึ่งโยโกตะ (Megumi Yokota) ถูกลักพาตัว ในขณะที่อายุ 13 ปี เข้าพบเมื่อ ค.ศ. 2005 ซึ่งในช่วงก่อนหน้านั้น เกาหลีเหนืออ้างว่าโยโกตะได้เสียชีวิตแล้ว แต่ทางครอบครัวเชื่อว่าเธออาจยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนั้น ผู้นำสหรัฐอเมริกาายังได้แสดงจุดยืนว่า สหรัฐอเมริกาจะไม่ทอดทิ้งญี่ปุ่น ในการแก้ไขปัญหาการลักพาตัวพลเมืองแต่เพียงลำพัง (McKeeby 2008)

จากข้อเท็จจริง ถึงแม้ญี่ปุ่นไม่สามารถนำประเด็นการลักพาตัว เข้าสู่การพิจารณาในเวทีการเจรจาหกฝ่ายได้ แต่ก็เชื่อว่าญี่ปุ่นจะไม่มีอิทธิพลในการกดดัน หรือทำให้ประเทศคู่เจรจาอื่น รวมถึงเกาหลีเหนือ ตระหนักในความสำคัญ เพราะข้อต่อรองในหลายๆ ข้อที่แลกเปลี่ยนกับการที่เกาหลีเหนือล้มเลิกการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ อาทิเช่น การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างเกาหลีเหนือกับญี่ปุ่น เกาหลีเหนือได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ด้านเศรษฐกิจที่จะได้รับจากญี่ปุ่น เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขภาวะวิกฤตด้านเศรษฐกิจ และในการเจรจาหกฝ่าย เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2008 ถึงแม้ประเทศที่เป็นภาคีการเจรจาได้ตกลงกัน ที่จะจัดส่งน้ำมันดิบให้แก่เกาหลีเหนือ เพื่อเป็นการตอบแทนที่เกาหลีเหนือส่งมอบข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ แต่ญี่ปุ่นได้ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมแบกรับภาระค่าใช้จ่าย ในการส่งน้ำมันดิบให้แก่เกาหลีเหนือ (Xinhua 2008) ซึ่งผลจากการดำเนินท่าทีดังกล่าวของญี่ปุ่น ทำให้สหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ต้องหาทางออก โดย

การเจรจากับทางออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เพื่อให้เข้ามาแบกรับภาระแทนในส่วนของญี่ปุ่น (Choe 2008) ในส่วนปฏิกิริยาของเกาหลีเหนือ นั้น กระทรวงการต่างประเทศเกาหลีเหนือได้แถลงตอบโต้ในเรื่องดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญว่า การเจรจาหกฝ่ายในรอบถัดไป ไม่ควรที่จะให้ญี่ปุ่นเข้ามามีส่วนร่วม (Kim 2008)

นอกจากนั้น ในเดือนตุลาคมถัดมา ญี่ปุ่นยังได้ขยายระยะเวลาการคว่ำบาตรเกาหลีเหนือออกไป ซึ่งการคว่ำบาตรนี้เป็นผลมาจากเกาหลีเหนือทดลองขีปนาวุธและทดลองนิวเคลียร์ เมื่อเดือนกรกฎาคมและตุลาคม ค.ศ. 2006 ตามลำดับ โดยเหตุผลที่ต้องขยายระยะเวลาการคว่ำบาตรออกไป ก็เพราะการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์และการแก้ไขปัญหาการลักพาตัวไม่มีความคืบหน้า (Kyodo News 2008b) ซึ่งแน่นอนว่าการขยายระยะเวลาการคว่ำบาตรย่อมส่งผลให้เศรษฐกิจเกาหลีเหนือประสบภาวะย่ำแย่ต่อไปอีก เพราะญี่ปุ่นได้ห้ามเรือเกาหลีเหนือเข้าเทียบท่า รวมทั้งระงับการนำเข้าและส่งออกสินค้าในบางรายการไปยังเกาหลีเหนือ ถ้าพิจารณามูลค่าการค้าระหว่างกัน ก็พบว่ามูลค่าการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือได้ลดลงโดยตลอด ดังสถิติระหว่าง ค.ศ. 2003-2007 มูลค่าการค้าอยู่ที่ 266, 252, 194, 117 และ 127 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกตามลำดับ ยกเว้นมูลค่าการค้าใน ค.ศ. 2007 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเพียงเล็กน้อย (Korea Economic Institute 2008) เมื่อเปรียบเทียบกับท่าทีของจีน

ซึ่งเป็นพันธมิตรของเกาหลีเหนือ ก็พบว่าแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจน เพราะจีนได้เริ่มผ่อนคลายมาตรการคว่ำบาตรต่อเกาหลีเหนือ ที่ใช้บังคับในช่วงเดียวกันกับญี่ปุ่น เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2008 (Park 2008)

จากทำที่ดังกล่าวของญี่ปุ่น ย่อมเป็นการสื่อให้เกาหลีเหนือตระหนักว่า ถึงแม้การแก้ไขปัญหานิวเคลียร์จะประสบความสำเร็จก็ตาม แต่ถ้าการแก้ไขปัญหาการลักพาตัว ยังอยู่ในภาวะชะงักงันหรือย่ำเท้าอยู่กับที่ ก็เป็นการยากที่เกาหลีเหนือจะคาดหวังประโยชน์ตอบแทนจากญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม การดำเนินทำที่เช่นนี้ของญี่ปุ่น ก็มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มพลังกดดันต่างๆ ภายในญี่ปุ่น จะคงความเข้มแข็งในการเรียกร้องให้ญี่ปุ่นดำเนินทำที่เชิงกร้าวต่อปัญหาการลักพาตัว ไปได้ยาวนานเพียงใด เพราะถ้าพลังเหล่านี้อ่อนล้าลง ก็เป็นไปได้ที่รัฐบาลญี่ปุ่นต้องผ่อนปรนทำที่ลง แต่สภาพที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน อาจต้องกล่าวว่ากลุ่มเครือข่ายของญาติผู้ที่ถูกลักพาตัว มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น พร้อมกับได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกรัฐสภาทั้งพรรคฝ่ายค้านและพรรครัฐบาล และเมื่อรัฐบาลดำเนินการอะไรที่เห็นว่าเป็นการลดทอนต่อเกาหลีเหนือ กลุ่มนี้ก็จะออกมาเคลื่อนไหวในทันที ดังในช่วงเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2008 ที่รัฐบาลญี่ปุ่นแสดงท่าทีว่าจะผ่อนคลายการคว่ำบาตรต่อเกาหลีเหนือ เนื่องจากเกาหลีเหนือระบุว่าจะมีการตรวจสอบผู้ที่ถูกลักพาตัวใหม่ แต่

ทางกลุ่มเห็นว่าสิ่งที่เกาหลีเหนือระบุเป็นเพียงวาจา จึงจำเป็นต้องดูว่าเกาหลีเหนือได้ดำเนินการอะไรที่เป็นรูปธรรมบ้าง ที่เป็นการแก้ไขปัญหาการลักพาตัว (Japan Times Weekly 2008)

นอกจากนี้ ผลกระทบที่ญี่ปุ่นเน้นความสำคัญของประเด็นการลักพาตัว ก็อาจทำให้บทบาทของญี่ปุ่นในการแก้ไขปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือลดลง หรือถูกบดบังไป และแน่นอนว่าอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในการประสานนโยบายกับสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ ดังสังเกตได้ในช่วงเดือนตุลาคม ค.ศ. 2008 ที่สหรัฐอเมริกาประกาศลบลายชื่อเกาหลีเหนือออกจากบัญชีรายชื่อประเทศผู้สนับสนุนการก่อการร้าย ถึงแม้รัฐบาลญี่ปุ่นไม่ได้แสดงการคัดค้านอย่างเปิดเผย แต่เจ้าหน้าที่ระดับสูงของญี่ปุ่นได้แสดงความไม่เห็นด้วย เพราะเกาหลีเหนือยังไม่สามารถแก้ไขหรือให้คำตอบอย่างกระจ่างชัด ในกรณีการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น (BBC News 2008) ยิ่งไปกว่านั้น ความไม่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนผู้ที่ถูกลักพาตัว ก็อาจเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้การแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ได้ยาก เพราะข้อมูลในบางด้านได้ระบุว่าจำนวนผู้ที่ถูกลักพาตัวมีมากกว่าจำนวนที่เกาหลีเหนือยอมรับ (Kyodo News 2008a) ซึ่งแน่นอนว่าญี่ปุ่นย่อมจะกดดันเกาหลีเหนือให้ความกระจ่างเกี่ยวกับชะตากรรมของบุคคลเหล่านั้นทั้งหมด สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกาหลีใต้ เนื่องจากรัฐบาลเกาหลีใต้ในช่วงที่

ประธานาธิบดีลีเมียงบัก (Lee Myung-bak) เป็นผู้นำ ดำเนินท่าทีที่แข็งแกร่งต่อเกาหลีเหนือ โดยกำหนดเงื่อนไขให้เกาหลีเหนือต้องยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนและล้มเลิกการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ เกาหลีใต้จึงจะให้ความช่วยเหลือในด้านอาหารและด้านมนุษยธรรม จากท่าทีดังกล่าวนี้ จึงเป็นไปในทิศทางเดียวกับรัฐบาลญี่ปุ่น

บทสรุป

นับตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา เกาหลีเหนือกับญี่ปุ่นยังไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันได้ เนื่องจากทั้งสองประเทศมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันในสามปัญหาหลัก คือ ปัญหาการจ่ายค่าชดเชย อันเป็นผลจากการที่ญี่ปุ่นยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม ซึ่งเป็นปัญหาที่ญี่ปุ่นก่อขึ้น ปัญหานี้ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ ส่วนอีกสองปัญหาซึ่งเกาหลีเหนือก่อขึ้น คือ ปัญหาการลักพาตัวพลเมืองญี่ปุ่น เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการสอนภาษาและวัฒนธรรม ญี่ปุ่นให้แก่สายลับเกาหลีเหนือ และปัญหาการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ในส่วนปัญหาการลักพาตัว ทั้งเกาหลีเหนือและญี่ปุ่นได้ร่วมมือกันแก้ไข และสามารถหาข้อยุติได้ในบางส่วน แต่ประเด็นที่ก่อให้เกิดภาวะชะงักงัน ก็คือ เกาหลีเหนือยังไม่สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับชะตากรรมหรือข้อมูลของผู้ที่ถูกลักพาตัว ซึ่งเกาหลีเหนืออ้างว่าเสียชีวิต ญี่ปุ่นจึงพยายามกดดันเกาหลี

เหนือเพื่อให้ความกระจ่าง เพราะญี่ปุ่นเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวอาจมีชีวิตอยู่ โดยญี่ปุ่นได้ริเริ่มที่จะใช้เวทีการเจรจาหกฝ่าย มาพิจารณาประเด็นการลักพาตัวพลเมืองของตนด้วย แต่ได้ถูกคัดค้านจากประเทศที่เป็นภาคีของการเจรจา เพราะเห็นว่าปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาระหว่างเกาหลีเหนือกับญี่ปุ่น รวมถึงไม่ต้องการให้เวทีการเจรจาเกี่ยวกับปัญหานิวเคลียร์เกาหลีเหนือไปพิจารณาปัญหาอื่น ถึงแม้ญี่ปุ่นไม่ประสบผลสำเร็จในการนำปัญหาการลักพาตัว เข้าสู่การพิจารณาในการเจรจาหกฝ่าย ญี่ปุ่นก็ได้สื่อให้เกาหลีเหนือและประเทศภาคีของการเจรจาตระหนักถึงความสำคัญของญี่ปุ่น โดยการไม่ร่วมแบ่งรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดหาน้ำมันดิบให้แก่เกาหลีเหนือ รวมถึงการขยายระยะเวลาการคว่ำบาตรต่อเกาหลีเหนือออกไป การแสดงบทบาทในลักษณะดังกล่าวนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับประโยชน์แห่งชาติของตนมาก แต่ท่าทีในลักษณะเช่นนี้ อาจเป็นผลให้บทบาทของญี่ปุ่นในการแก้ไขวิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือลดลงไป จากสถานะที่ไม่สอดคล้องกันเช่นนี้ อาจเป็นเหตุให้ญี่ปุ่นต้องกำหนดท่าทีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องทวิภาคีกับพหุภาคีใหม่ เพื่อไม่ให้สถานภาพและบทบาทของญี่ปุ่นในเวทีการเจรจาพหุภาคี ถูกบดบังหรือถูกลดความสำคัญไป

บรรณานุกรม

- วิเชียร อินทะสี. 2544. การเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ขั้นปรกติระหว่างเกาหลีเหนือกับ ญี่ปุ่น. *รัฐสภาสาร* 49 (มิถุนายน 2544): 63-74.
- 12th Round of the Japan-North Korea normalization talks (evaluation and outcome). *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. <http://www.mofa.go.jp> (accessed February 1, 2009).
- Abeysekera, Mendeka. 2005. DPRK and South Korea oppose Japan raising abduction issue. *Asian Tribune*. July 21. <http://www.asiantribune.com> (accessed January 31, 2009).
- Akaha, Tsuneo. 2007. Japanese policy toward the North Korean problem: Balancing bilateralism and multilateralism. *Journal of Asian and African Studies* 42, no. 3-4: 297-320.
- BBC News. 2008. N Korea hails terror list removal. October 12. <http://news.bbc.co.uk> (accessed January 31, 2009).
- Choe, Sang-hun. 2008. N. Korea vows to exclude Japan from nuclear talks. *New York Times*. December 7. <http://www.nytimes.com> (accessed January 31, 2009).
- Japan-DPRK Pyongyang Declaration September 17, 2002. *Prime Minister of Japan and His Cabinet*. <http://www.kantei.go.jp> (accessed February 1, 2009).
- Japan Times Weekly*. 2008. Plan to ease North Korea sanctions angers abductees' kin. July 12. <http://www.japantimes.co.jp> (accessed February 5, 2009).
- Kim, Hong Nack. 2006. Japanese-North Korean relations under the Koizumi government. In *North Korea: The politics of regime survival*, eds. Young Whan Kihl and Hong Nack Kim, 161-82. Armonk: M.E. Sharpe.

- Kim, Kwang-Tae. 2008. N. Korea vows to exclude Japan from nuclear negotiation. *China Post*. December 7. <http://www.chinapost.com.tw> (accessed February 2, 2009).
- Kim, Young C. 2004. North Korea confronts Japan: Politics of normalization and rice. In *North Korea and the world: Explaining Pyongyang's foreign policy*, ed. Byung Chul Koh, 133-98. Seoul: Kyungnam University Press.
- Korea Economic Institute. 2008. North Korea's economy: Economic data. <http://www.keia.org> (accessed February 1, 2009).
- Kyodo News. 2002. U.S. welcomes outcome of Pyongyang summit. *Japan Policy & Politics*. September 23.
- . 2008a. N. Korea suggested existence of other abductees in 2004. *Japan Times*. May 28. <http://search.japantimes.co.jp> (accessed January 31, 2009).
- . 2008b. North Korea sanctions extended again. *Japan Times*. October 11. <http://search.japantimes.co.jp> (accessed February 5, 2009).
- McKeeby, David I. 2008. United States stands with Japan on North Korea abductions. *U.S. Department of State*. July 7. <http://www.america.gov/st> (accessed January 31, 2009).
- Opening Statement by Prime Minister Junichiro Koizumi at the Press Conference on the Outcome of His Visit to North Korea, September 17, 2002. *Prime Minister of Japan and His Cabinet*. <http://www.kantei.go.jp> (accessed February 1, 2009).
- Park, Eun Jae. 2008. China lifts sanctions on North Korea. *Daily NK*. April 9. <http://www.dailynk.com> (accessed February 5, 2009).

- People's Korea*. 2004. DPRK and Japan hold second summit talks on normalizing bilateral ties. May 29. <http://www1.korea-np.co.jp> (accessed February 5, 2009).
- Xinhua*. 2002. Over 80 percent Japanese welcome outcome of Pyongyang summit September 9. <http://news.xinhuanet.com> (accessed February 5, 2009).
- .———. 2008. Full text: Press communiqué of the heads of delegation meeting of the 6th round of the six-party talks. July 12. <http://news.xinhuanet.com> (accessed January 31, 2009).
- Xinhua News Agency*. 2005. Stressing abduction issue will distract six-party talks. July 28. <http://www.china.org.cn> (accessed February 1, 2009).
- .———. 2007. Roh: Japanese abduction not proper to be discussed in six-party talks. January 25. <http://www.china.org.cn> (accessed January 31, 2009).